

L'endemà de tot

Col·lecció Raigs globulars

(12)

R

Aquest llibre va ser publicat amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Cultura**

Primera edició: març 2014

Títol original, *L'endemà de tot*

Lluís Calvo

C/o Raig Verd Editorial, 2014

© de la fotografia de Lluís Calvo, Carles Mercader

Disseny de la coberta: Noemí Giner

Il·lustració de la coberta: Amaia Arrazola

Corrector: Gerard Malet

Publicat per Raig Verd Editorial

Gran via de les Corts Catalanes 514, 1r 7a

Barcelona 08015

www.raigverdeditorial.cat

Impressió: Book Print

Dipòsit legal: B - 29115-2013

ISBN: 978-84-15539-70-4

BIC: FA

Impress a Espanya - *Printed in Spain*

Raig Verd editorial forma part de l'Associació d'editorials independents

Un cop llegit el llibre, si no el vols conservar, el pots deixar a l'abast d'altres, passar-lo a un company de feina o un amic a qui pugui interessar. En el cas de voler llençar-lo (cosa impensable), fes-ho al contenidor blau de reciclatge de paper.

L'editorial expressa el dret del lector a la reproducció total o parcial d'aquesta obra per a ús personal.

L'endemà de tot

Lluís Calvo

Raig verd
editorial

Quan tenia vint-i-set anys vaig travessar la Rambla, forçat pels preus i els embolics, amb la intenció de canviar de barri. El meu equipatge consistia en un parell de maletes, una pila de discos, una gàbia amb un lloro i dos cartons de Fortuna. Aquesta acció, tan vulgar, va canviar la meva visió de la ciutat. I tant se val que el nou barri fos la continuació d'aquell altre en què havia viscut tota la vida. En aquell instant vaig ser conscient de moure'm en un espai tancat que era, paradoxalment, inacabable. Els meus col·legues ho sabien prou bé, això. I un dia, com si parlés en nom de tots quatre, Onelli, sentenciós, va pronunciar la frase fundadora: «Encara no ens hem vist fora dels murs». I *el món va començar* amb aquesta afirmació, tot i que a mi, des de la distància, em neguiteja repetir una asseveració com aquesta, tan rotunda i solemne, vull dir tan ampul·losa. I he de reconèixer que, justament aleshores, amb aquesta expressió, el nostre espai va adquirir forma i consistència, com aquell qui, tot d'una, resol allò que no sabia definir o que tenia a la punta de la llengua, si és que això té cap sentit quan s'assegura, precisament, que l'univers són quatre carrers i uns quants llocs de trobada ben vulgars. El terreny de joc és ample, i els somnis són reals si els pots situar. Cadascú

de nosaltres, per tant, va i ve d'un lloc a l'altre de Barcelona: travessa Collserola, treballa a Gràcia, camina per l'Eixample o carda al Poble-sec. En qualsevol cas una cosa és ben certa: nosaltres no ens hem vist fora de les antigues muralles. O dit d'una altra manera: fora del laberint que considerem el nostre territori. La frase amb què *va començar el món* resumeix aquesta constatació. De vides n'hi ha un munt i de frases n'hi ha moltes més. Onelli les deixa anar de cop i volta, i si en vols retenir una ja te n'està dient una altra. No vull dir que això sigui xerrameca, ni molt menys, sinó exuberància. Ell és així, què voleu que us digui. Arriba, fa un gest de nerviosisme —espolsar-se l'americana, buscar algun objecte a la butxaca, gratar-se la mà— i te'n deixa anar no pas una de freda, sinó una de calenta que et fa rodar el cap durant una bona estona. Com aquell cop en què Silene —la Guapa, la Reina, la Deessa— ens va demanar l'hora a la plaça de Sant Agustí i la voladissa de coloms va tancar el sol. O, com a mínim, així vam imaginar-ho mentre bevíem una mitjana i ell, Onelli, dissertava sobre els àngels. Tal vegada es referia a aquell llibre, amb les cobertes arrugades i groguenques, que havia comprat en un antiquari i del qual ens havia parlat algun cop. Les seves frases s'entrellacen i marquen una història. Tot i que he de dir que, sovint, l'angoixa arriba en recordar-les. I em costa digerir tantes paraules. Les seves i les meves. Pesen. M'envaeixen. Hi ha un excés de converses, un volum de veus que es llança, cec, cap a l'abisme. El món és un pollastre decapitat. El sentit és mort, però el cos encara corre, absurd, i no el sabem interpretar. Però he de callar precisament aquí, perquè en pensar d'aquesta manera m'acosto, perillosament, als recargolats rumiaments d'Onelli. I sé que, ara mateix, he de deixar de banda els dubtes i parlar, només, de la veritat. I el que és veritat ja ho sabeu: encara no ens hem vist fora d'aquí, és a dir, dels murs. Això incitaria a saber més coses d'aquest aquí, i si un vol saber-ne més coses vol dir que és a l'altra

banda i que, en certa manera, és d'allí i no pas d'aquí. Doncs bé, *no sortir d'aquí* volia dir acceptar el nostre petit món. Potser no és el moment de recordar-ho, després de tant de temps, però el cert és que sempre ens trobem a la part antiga de la ciutat, aquella que va del Paral·lel a la Ciutadella i de la plaça Catalunya a les Drassanes. No em pregunteu per què no ens veiem al passeig de Gràcia o al carrer Aribau. Una possible raó és que en Soteres no suporta l'Eixample, «aquest reguitzell de façanes espantoses on, per cada una de memorable, n'hi ha tres-centes que assassinen el bon gust», segons sol afirmar, i ara que ho dic m'adono que és una raó de pes per quedar al Raval, o a la Ribera —en Villarrasa hi afegeix el Gòtic, segurament pel fet que aquella amiga seva, la Desirée, va de gòtica. Qui sap si és una qüestió de mandra, de triar la solució més directa o de trobar-nos al lloc més pròxim. Els fets, sovint, són poc rebuscats i per això hi ha gent que els mira amb recel. Jo no faig com Onelli, no dono tantes voltes a la vida ni construeixo tants discursos al voltant de situacions sense suc ni bruc. Ell, en canvi, demana un tallat i hi veu no sé quantes històries meravelloses. I jo només hi veig un tallat i prou, un tallat que m'ajuda a desvetllar-me, sobretot al matí, quan la humitat domina el carrer Regomir i no em ve de gust moure'm de casa, és a dir, de casa de la propietària Pons. Aquesta és una diferència important entre nosaltres. I Onelli segur que diria que és la principal diferència entre les persones. El món es divideix entre els qui veuen només un tallat i els qui hi saben trobar moltes més coses, en aquest mateix tallat. En Soteres, tot i que pren el cafè sol, seria dels primers: cada matí surt puntualment de casa, compra el diari —no el seu, sinó un de la competència, vull dir que no és aquell on publica les fotos—, s'asseu al bar Andorrana del carrer Hospital i comença el dia repassant el que ha de fer. En Soteres no vol que el molestin, en aquest moment. El pitjor que pot fer algú és destorbar-lo quan llegeix el diari al bar Andorrana del

carrer Hospital —ell i jo sempre diem Hospital, mai carrer de l'Hospital, digui el que digui el nomenclàtor. «Al matí repasso mentalment el que he de fer», va dir-me un cop, justament al bar Andorrana del carrer Hospital, no pas en un moment del matí, sinó de la tarda, quan ja acostuma a estar més relaxat i de millor humor; i això, en un home com ell, vol dir que les pomes són, tan sols, una mica menys agres. En qualsevol cas he d'advertir que la seva ment és instantània. La reacció és ràpida i crispada: un clic. En aquest lapse ja has tingut temps de presentar-te, de posar amb resolució i d'adoptar el to que requereix la mirada. Davant d'ell sempre estàs en negatiu. I has de deixar que et capturi i que et retoqui, que et faci treure tot allò que tens de bo o de menyspreable. Ell observa la realitat a través del visor. I mira de gairell les últimes fotos, com si amaguessin alguna cosa de què calgués desconfiar. A continuació neteja les ditades i les taques amb gran precisió, gairebé amorosament. Delimita el món. I ara és el caçador caçat per la mirada que retorna la imatge. La vida és molt cabrona, sol dir en Soteres, però la llum d'un bon instant, si la saps capturar, pot retornar-li els cops. «Ho veus, Giralt? Sóc un boxador. Però en lloc de fotre hòsties amb els punys ho faig amb la càmera», afirma ben sovint. I a la tarda, deia, és quan en Soteres deixa justament la càmera i reposa una estona, perquè li agrada fer fotos al matí o abans del vespre, que és quan hi ha la millor llum, segons m'explica. Abans d'ahir, precisament, va haver de fotografiar un cirurgià de Filadèlfia a les tres de la tarda. «I aquesta és una hora de merda —va dir en Soteres—, una hora en què el sol cau a plom i tot ho fa malbé. Aquell paio de cirurgia potser en sabia un munt, però de fotografia no en tenia ni puta idea. La gent ha de confiar en els fotògrafs, no ha d'imposar les seves condicions. El fotògraf és un delator de l'ànima, un exorcista de la personalitat que ha de treure el millor de cadascú, m'entens? I aquell animal, fent que el fotografiés a les tres de la tarda, m'estava dient que fer

una foto és com passar la baieta.» Això, va argüir en Soterès. I la seva meticulositat, en la feina i en els hàbits, és extrema, almenys per mi, que visc sempre a can seixanta, com deia ma mare. En Soterès vol tenir-ho tot en ordre per crear el seu moment culminant de desordre, segons pensa Onelli. Perquè les coses tenen un valor i un pes precisos. L'enquadrament, és clar, però també la llum. I no busqueu tres peus al gat: Brasil, Manaus, Solimoes. Molt bé, tot està dat i beneït i ell no en vol parlar gaire, del passat. És com si algú li clavés un punyal o li remenés una ferida oberta. I si haguéssim de resumir tot aquest assumpte diríem que en Soterès no suporta l'Eixample. I, amb aquesta cuirassa feta a mida, ell demana, a primera hora, al seu racó del bar Andorrana del carrer Hospital, un cafè. Sol i carregat. I així, sense llet, tot ho veu més negre.

Jo sóc qui veu passar els canvis. La ciutat es mou, les cares es transformen i ja no sóc el mateix que ahir. Un taxi gairebé m'ha atropellat a la Rambla i això una altra persona ho hauria vist com un presagi, però a mi m'ha semblat una imatge de les meves vides possibles, que esgarrapen el temps com un gat. I, si us he de ser sincer, m'agrada perdre'm pels carrers i deixar que passi el temps. Aquesta és una de les poques coses que sé fer, vull dir que viure aquí significa, sobretot, que cada estona és diferent. D'aquest fet no tothom se n'adona, ja que cadascú té una dimensió pròpia del temps. Onelli està fascinat pel present per la senzilla raó que no ha conegut el passat del barri. Jo entomo les coses d'avui i recordo el passat. En Soterès, en canvi, odia els carrers del present, troba repulsius els canvis de la ciutat i es refugia en la nostàlgia. I el futur? Aquest punt el deixo per a les pitonisses. I aquí faltaria, és clar, la visió d'en Villarrasa, malgrat que en aquest punt començaríem a extraviar-nos. Ell sol confondre passat, present i futur i, per tant, no té la mínima lucidesa per saber si la ciutat és millor ara

que abans. Els seus maldecaps l'angoixen, això és ben cert. I, entretant, tot canvia, tot flueix. Des d'aquell dia en què vam signar el nostre pacte —i que grandiloqüent sona aqueta paraula onelliana!—, vull dir el pacte de la plaça de Sant Galdric, o des d'aquell altre dia en què vam ser conscients que nosaltres no ens havíem vist fora dels murs del barri, just des d'aquell dia els colors i els carrers han evolucionat. Em llevo i tot és diferent. Un somni infantil? Potser sí. Els quatre amics érem a la plaça de Sant Galdric, que és un raconet que dona a la Boqueria i on, els dies feiners, posen parada les pageses —que no sé si són pageses de debò, però elles fan veure que ho són i de vegades fins i tot m'ho crec—, érem allí, dic, i preniem alguna cosa al bar Papitu, a tocar d'unes columnes que a Onelli li semblaven pròpies d'una estoa, una cosa que jo no sabia què collons era, però que imaginava prou solemne i important. Allí vam crear, fa uns anys, els pirats de Sant Galdric, un nom que avui dia em sembla del tot ridícul i que evocava més aviat alguna cosa medieval i inquietant, pròpia d'individus que, de nit, es disfressen de guerrers amb espases toledanes, pells de cabra i merdes d'aquestes. Però nosaltres no teníem la culpa que la plaça es digués així, amb aquest nom tan medieval. I a més els col·legues, pirats o no, són col·legues i prou. En qualsevol cas la unió només la segellava el nostre pis compartit, que era una excusa per recordar una amistat que, de fet, ja havia nascut una mica abans. Ara cadascú ha tirat per la seva banda. Només jo i en Villarrasa vivim plegats, sota el sostre de la propietària Pons. En aquells anys, que són ben pròxims, ens havíem de menjar el món. Avui en Soteris ho veu molt diferent: «El nostre univers s'enfonsa —va afirmar, taxatiu, no fa gaire—. Els anuncis dels bancs, amb parelles somrients envoltades de fills, ens semblen propis d'un relat de ciència-ficció. El nivell de vida que hem aconseguit no és el que vam somniar. I, com que l'exterior és hostil, n'hi ha que fugen d'estudi. A la merda, diuen. I, al final, després de

donar mil voltes, acaben comprant al mateix supermercat que abans. Però traieu-vos del cap qualsevol idea apocalíptica. No hem de sentir fàstic dins nostre, sinó al contrari: som nosaltres qui hem de sentir-nos dins del fàstic. Cago'n la puta, ho enteneu o no?». Així va parlar en Soteres, justament a la plaça de Sant Galdric, assegut al bar Papitu. I mentre nosaltres no aconseguim transformar-nos, el món ens xucla en un remolí i ens ofega dia a dia. El carrer n'és ple, d'exemples com aquest. I com que avui Onelli havia d'enllestir una feina urgent, m'he arribat a la rambla del Raval per observar les obres. Aquest costum és propi dels jubilats, i si he de ser sincer —i ara mateix no tinc cap motiu per no ser-ho— aquí sempre hi ha un munt d'homes vells que comenten la jugada en cercle i xafardegen sense pressa. Homes vells amb el bitllet de loteria a la butxaca dels pantalons, amb l'alè del *carajillo* a la boca i els bigotets perfectament retallats, de vegades amb panxes enormes, en què el greix enllaça directament amb les cames i els oculta l'engonal; homes amb el diari i el gosset que parlen en veu alta de la *degeneració del barri* i de la necessitat de *netejar-lo de moros i de xusma* —i ho diuen així, subratllant les paraules mentre alcen la mà amb energia i tiren capellans. I també nanos curiosos, que van i vénen amb les bicicletes, i algunes putes que, barreja de nines de fira i de reines falleres, amb botes altes i pantalonets curts, fan camí cap a la plaça Salvador Seguí i fan petar una estona la xerrada. A mi m'agrada veure com evolucionen els edificis, com arriben formigoneres, com criden i reneguen els paletes. Seure a la rambla del Raval i veure tot això, mentre el sol em toca la cara, és un petit plaer. Ara hi fan un enorme edifici circular. «És un hotel», m'assegura un home, aquell de la gorra i el gos pequinès. I al darrere, enganxat a l'edifici principal, hi fan pisos. A la torre hi estan posant els vidres. «Promoció Illa Sadurní», diu el cartell. La bèstia creix. «La rambla del Raval ha separat les aigües. Qui vulgui passar-hi potser s'ofegarà.» Així va parlar

Onelli, fa poc, i la frase em va semblar excessiva. Però jo veig passar els canvis, cada dia. Aquest matí he entrat al Google Earth i he observat el solar de la rambla del Raval. En la fotografia aèria encara no hi ha cap rastre de l'edifici, només els fonaments en forma de cercle i para de comptar. Si no em creieu, comproveu-ho vosaltres mateixos. Aquí ben aviat hi haurà un petit gratacels que no el gratarà gaire, el cel, però que haurà canviat l'aspecte d'aquests carrers estrets. La Terra no és com ens la mostren. Tot es mou de manera veloç, ningú pot dir: «això és així», imposant una instantània immòbil i una mica tòpica, com si es tractés d'una de les fotos d'en Soteres —que no són tòpiques, però sí immòbils. Aquí tothom hi trobarà el seu món. Hi ha oficinistes, comerciants, artistes, criminals, ciclistes, indigents, mileuristes, perdularis, empresaris, putes, ionquis, milionaris, monges, sastres, rastes, polis, brokers, imams, aventurers, metges, penjats i, segurament, setze jutges, o almenys setze notaris, perquè tenen el col·legi a prop, al carrer Notariat —i el fet d'aclarir-ho em sembla sobrer, fins i tot un xic imbècil. Aquí hi ha una mica de tot. Fotos fixes? Això és cosa d'en Soteres, de la seva llum i els seus enquadraments. La imatge, en aquest barri, sempre sortirà moguda. I potser demà algú entrarà al Google Earth i acabarà decebut. A la rambla del Raval no hi ha satèl·lits que puguin fixar aquestes coses. L'espai sideral és lluny, massa lluny. I el món que s'ha de trepitjar és aquest: pakistanesos, meuques, vells, nanos que juguen a futbol.

No puc imaginar Silene si no imagino Onelli. Va ser ell qui va presentar-me-la, després del discurs de la figura d'escaiola, i se'm fa difícil separar-los en el record. Silene em fa l'efecte d'una flama molt poderosa que una mica d'aigua o de vent pot fer desaparèixer. Ferotge i feble alhora. Potser per aquest motiu vam estar a punt de muntar-nos-ho, però al final em vaig